

زارا

نووسەر:
مەھمەد قازی

وەرگیر:
خالید عەبدوللاهی

پیداچوونەوهی:
بریا کاکەسووری

سرسناسه:	قاضي، محمد، ۱۳۷۶-۱۳۹۲
عنوان قراردادى:	زارا (عشق چوپان)، گردى
عنوان و نام پديدآور:	زارا، نووسەر: محمەد قازى، وەرگير: خاليد عەبدوللاھى
مشخصات نشر:	تهران: آرمان نگار، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهري:	۱۳۹ ص
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۶۰-۴-۶۸۸
وضعيت فهرست نویسی:	فيا
يادداشت:	گردى
موضوع:	داستان‌های فارسی - قرن ۱۴
موضوع:	Persian fiction - ۲۰ th Century
شناسه افزوده:	عبداللهی، خالد، ۱۳۵۳ - مترجم
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۵ ۷۱۳ ۴۷۲۰ ز ۶۴ الف / PIR ۸۱۷۱
رده‌بندی دیویی:	۸۴۲ / ۶۲
شماره کتابشناسی ملی:	۴۳۵۱۰۴۱

زارا

محمەد قازى

وهرگير: خاليد عەبدوللاھى

پیداچوونهوه: بریا کاکه سووری

په‌برازین: ئومید موقه‌دهس

په‌و به‌رگ: سمایل په‌زایی

چاپی په‌که‌م: ۱۳۹۵

ئه‌ژمار: ۱۰۰۰

په‌خشانکار: «ئارمان نگار»

ناوه‌ندی بڵاوکردنه‌وه: فهره‌نگسه‌رای هونه‌ر و ئه‌ندیشه (سه‌قز)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۰-۴-۶۸۸

مافی له چاپدانه‌وه و له‌به‌رگرتنه‌وه بۆ وهرگير پاريزراوه

نرخ: ۷۵۰۰ تمه‌ن

پیشہ کی

بۇ پیشہ کی کتیبی ارا هیچ بابہ تیکم له وه پی باشر نه بوو که له کتیبی بیره وه رییه کانمدا نه. اوی "بیره وه رییه کانی وه رگپریک" نووسیومه، جا که وابوو له خوینهرانی نازر بیزن ده خوازم و نهو بابہ تهی وا له ویدا باسم کردووه دهیکه مه پیشا کی نه، کتیبه.

له کوتایی مانگی جۆزه ردای، سال ۱۲۰۸ دا پروانامه ی لیسانسم له لقی دادوهری له زانکوی یاسا وهرت و انه مانگی خهرمانانی ههر نهو ساله دا، له گهل دوو ههزار کهس له لیسانس و دیپلومه ی ولاتدا بهرئ کرام بۆ خزمه تی سهرباری. ونکا پیوستیان به هه موومان نه بوو بریار وا بوو تیروپشک بکه ن و پانه د کس بۆ خزمه ت کردن له زانکوی نهفسه ری وه ربگرن و نهو دوامان مه عاف بکه ن. من له خوام دهویست ناوم له تیروپشکدا دهر نه یه ت ور بهر لیوووردن بکه وم. چونکا جیا له وهی که مه عاف بوونم کاریگه ری زۆری له سهر دۆخی نابوو ریم ده بوو، نه گهر نه م جاره رزگارم بوایه له خولی دواتردا به یه کجاری مه عاف ده بووم و پیوستی نه ده کرد دوو سال له ته مه نم هه روا به هیچه به خزمه تی سهر بازیه وه خه سار بیت.

دؤعاڪهم گيرا نه بوو، ناوم دهرهات و له ليسته ي سهر بازه كاندا
 ناويان خوئندمه وه. كهوتمه يه كه ي حه و ته مي پياده ي زانكوي
 نه فسه ري. لهو زه مانه دا ديپلوم و ليسانسه كان ده بوو ساليك وه كوو
 سهر باز له زانكوي نه فسه ري دا خزمه ت بكن و له يه كي لهو چوار
 وارن سواره، پياده، توپخانه و كاروباري ماليدا خولي راهيتان و
 جركاري، تنه ربكهن؛ پاشان له سالي دووهه مي خزمه تياندا
 ديپلوه كان مي ستوان سي و ليسانسه كان پله ي ستوان دوويان
 پي ده درا و نه ساله ان له يه كه يه كي سهر بازي پي ته خت يان شاريكي
 ديكه تيپر ده كرس.

رؤزي دووهه مي - زمستان - كه پينجشمه ميه بوو له لايه ن زانكوي
 نه فسه ري يه وه ليسته يه ك لهو شت، كانه ي ده بوو هه موو سهر بازي
 پي بي دايانه ده ستم و جه ختيان كردل سهر نه وه ي كه ده بي تا
 تيواره ي هه يني كه ده گه ريمه وه زانكوي يان كرم و له گه ل خوم
 بيانهيتمه وه. نهو ليسته كو مه لي پيداويستي تا كه سي بوون، وه كوو:
 مه لافه، خاولي، سابوون، ميسواك، خه، ن، ژيركراس،
 ژيرشروال، ده زگاي سهر ورپش تاشين، گوره وي، جري، نه كه ي
 رهش و بوياخ و هه ندي شتي ديكه ش. هه ندي له دؤستان نرخي
 بازار پيان ده زاني ده يانگوت نرخي شته كان سهر جهم په نجا تمه ني
 ده گريته وه (يادي نهو سهر دمه به خير، نيستا به پينج هزار تمه نيش
 نهو شتانه ناكردرين^۱)، هه ندي له كوره كان كه له شاره كان ي ديكه وه

هاتبوون، زۆر نیکه‌ران بوون له‌وه‌ی که نه‌وه‌نده پاره‌یان پێ نه‌بوو. من له‌م باب‌ه‌ ته‌وه هیچ کێشه‌یه‌کم نه‌بوو و ده‌متوانی چ‌ه‌ند نه‌وه‌نده‌ی نه‌و پاره‌یه خه‌رج بکه‌م، چونکه ماوه‌ی چوارده مانگ له وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه و حه‌فده مانگیش له شیرکه‌تی "ماتۆر‌دار" دا کارم کردبوو و پاره‌که‌یم دا‌بوو به مامم بۆم پاشه‌که‌وت بکات.

له بیره‌ کاتی دوانیوه‌پۆی پینجشه‌مه هاته‌وه بۆ ماله‌وه، مامم تازه له خه‌وه‌ستا‌بوو. زۆر توور و قه‌ڵس بوو، منیش دۆخه‌که‌م له به‌ر چاو نه‌گرت و هر له‌و کاته‌دا باب‌ه‌ته‌که‌م هینایه‌ گۆرێ و نه‌و لیسته‌ی له زانێ بێژێ، ووم دامه‌ ده‌ستی و گوتم ده‌بی تا سه‌بی ئیواره نه‌و شتانه بکرم. له‌گه‌ڵ خۆم بیانبه‌م و پیشانی نه‌فسه‌ره‌که‌ی بده‌م نه‌گینا خراپم به‌ سه‌ردی. ماوه‌ی خه‌ریکی خۆینده‌وه‌ی رۆژنامه بوو و ولای نه‌دامه‌وه. دیسان نیم دوایان کرده‌وه و گوتم ده‌بی هه‌ر ئیستا پاره‌م بده‌یتی تا دوانیوه‌پۆ بچم به‌و شتانه بکرم. به‌ توور‌ه‌یه‌وه سه‌یریکی کردم و گوتی:

- جاری پاره‌م نییه، له‌ کۆلم به‌وه!

گوتم: من نه‌و هه‌موو ماوه له وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه و پاشا منیش له شیرکه‌تی "ماتۆر‌دار" کارم کرد و نه‌وه‌ی په‌یدام کرد لای ته‌نێ دایه‌ بۆ نه‌وه‌ی بۆم پاشه‌که‌وت بکه‌یت و له ته‌نگانه‌دا ده‌ستم بگرێ و پێداویستیه‌کانمی پێ دابین بکه‌م، تازه نه‌مه پێشنیاری خۆشت بوو. به‌لام ئیستا که من داوای پاره‌ت لێ ده‌که‌م بۆ نه‌وه‌ی که‌ل و په‌له‌کانی سه‌ربازیم دابین بکه‌م تۆ ده‌لێی له‌ کۆلم به‌وه؟

به‌ توور‌ه‌یه‌وه رۆژنامه‌که‌ی دا به‌ سه‌روچاومدا، نه‌راندی به‌

سەرمد او گوتی:

- سېله ی پښ نه زان، له پرووت هه لدی باسی پاره بکه ی؟

من سهد هیڼده ی نهو پاره م له تودا خه رچ کردووه به چکه کهر.
نیستا نه وه نده بی شهر می قهر زداریشم ده که ی؟ نانم بی نمه که! هه ی
سېله! پرؤ له بهر چاوم ون به!

به ناره حه تی هه ستام و وه ده رکه وتم. چاوه پروانی نه وه م نه ده کرد.
قهر زاری ی و شتی چی؟ من لهو هه موو پاره ی له لای نهو
پاشه کړنه کړدبو ته نیا په نجا تمه نم ده ویست نه ویش بو نه وه ی
بتوانم لهو مال نه ماله واته دوانیوه پؤی پېنجشه ممه و پیش نیوه پؤی
هه ینی نهو شتانه بکړم. من نهو کاته که و تمه وه که مامم له کاتی
فه قییه تیدا له مزگه وتی ساده ده بش به گهل باوکیدا بؤی پیش هاتبوو.

له مال وه ده رکه وتم و به هه قامانه به سهرم پتوونه. سالانی زوو
نه گهر که سیک له شتیک هیوا به ده وو و وه ک نیستا که ی من
ده که وته دؤخیکی ناله باری پروو حییه وه سهرن خوی هه لده گرت و
به رهو کیو و سارا ملی پتوه دهن، به لام من له شه ناما به دوا ی چاره ی
ده ردمه وه بووم. سهره تا ویستم په نا بهر مه دؤستانم به بهر په پووله یان
لی قهر زبکه م، به لام هاوړیکانم نه گهر چی هه موو کورگ لیکنی باش و
یه که یه که بوون ده مزانی نه وه نده یان نییه که بیدهن به من و بتوانن
یارمه تیم بدهن، له ناکاو که و تمه بیر ی بنکه ی چاپه مه نی نه فشار ی له
"پامنا ر"؛ که تا نه وکات دوو به ره هه می "کولودی به ره لای"
ویکتور هوگو و سیناریویه کی "دؤن کیشوت" یان بو چاپ کردبووم و
زور چاکیان ده ناسیم.

لهو خه یالانه دا بووم که چۆن له گه‌ل ناغای نه‌فشاری قسه بکه‌م و به چ جورێک قه‌ناعه‌تی پێ بێنم که نه‌و بره‌ پارهم پێ بدات، له‌ نا‌کاو له‌ سه‌ر شه‌قامێکدا پیاویکی کوردم بینی. سلاوی کرد و به‌ زمانی کوردی چاک و خوشی له‌ گه‌ل کردم. پاره‌ستام و منیش به‌ زمانی کوردی، و‌لامم دایه‌وه. ده‌رکه‌وت که هاوولاتی خۆمه‌ و خه‌لکی مه‌ها، له‌ ده‌م قسه‌ی نه‌وه‌ بوو که شوکر بۆ خوا زمانی کوردیت له‌ بیر نه‌ پۆته‌وه. من که له‌ خه‌یالێکی دیکه‌دا بووم زۆر تێوه‌ نه‌ چووم و ده‌مویست. زو‌خام به‌ ده‌ستی رزگار که‌م و برۆم به‌ دیار ده‌ردی خۆمه‌وه، به‌لام نه‌و. سه‌ر‌دار نه‌بوو و گوتی: من ده‌ناسی؟ گوتم: نا. گوتی: من ناوم موسییه‌ و رزگار چاک تۆ ده‌ناسم. بێ گومان ده‌زانی که له‌ باکووری مه‌هاباد کێرێکی بیه‌ به‌ ناوی کتیی خه‌زایی، له‌ به‌ر نه‌و کتیه‌شدا مه‌زرایه‌کی به‌و ماوه‌ و‌لا. باوکی ره‌حمه‌تیت نه‌و مه‌زرایه‌ی له‌ باوکم کړپوه، به‌لام پوارسه‌ ته‌نه‌ی ماوه‌ بیدات، نه‌جه‌ل مه‌ودای نه‌دا و نه‌و قهرزه‌ی لا ماوه. جه‌نگا ئێوه‌ میراتگری نه‌و ره‌حمه‌تییه‌ن، بێ گومان ئێوه‌ ده‌بێ نه‌و قهرزه‌ بانه‌وه، نا من به‌ هه‌قی خۆم بگه‌م و رۆحی نه‌و خوالێخۆشبووه‌ش به‌ به‌هه‌ست شاد بێیت. قه‌باله‌ی قهرزه‌که‌شم به‌ ده‌ستووسی خۆی له‌ لایه‌ و له‌ مه‌ه‌ باد هه‌ر کاتی قهرزه‌که‌یت دایه‌وه‌ قه‌باله‌که‌ت پێ ده‌ده‌مه‌وه.

له‌و بارودۆخه‌دا که من له‌ خه‌یالی په‌یداکردنی په‌نجا ته‌مه‌نه‌دا بووم، به‌ شین‌بوونی نه‌و خاوه‌ن قهرزه‌ش له‌ سه‌ر رینگام له‌ داخا پێکه‌نینم ده‌هات، هه‌ر بۆیه‌ له‌ جیی نه‌وه‌ی تووربه‌ بېم پێکه‌نینم و گوتم:

— با پیت بلیم، سهرتا من لهو میراتییهی باوکم هیچ شتیکم پی
 نه گه یشتوو که ناچار بم قهر زوقولهی بؤ بده مه وه. پاشان، من نهو
 مه زرایه دیوه و له بهرد و مار زیاتر هیچی دیکه ی تیدا نییه. دواتر،
 توبالی رۆحی باوکم له نه ستوی خویه تی، چونکه ده زانم له مه زرای
 ده زانی هیچی به نسیب نه بووه و قورساییه ک له سهر رۆحی نییه. له
 دوتاییدا نه گهر ههر سووری له سهر نه وهی که من نهو قهرزه بده مه وه،
 برپا جه تیا خویندکارم و بیکارم، که وا بوو تو په نجا تمه نی
 دیکه ش به ت زنده با سهر جه م بیته چوارسه دو په نجا تمه نی.
 هیوادارم کاری روم و فسهر و پاره یان پی دام پاشه که وتی که م و به
 زووترین کات قهرزه تان پی بده مه وه و نهو قه باله شت لی -
 وهرگر مه وه، که ده سنووسه او که ولای من بایه خی زیاتر له
 چوارسه دو په نجا تمه نه.

نه مجاریه یان نهو به قسه که ی من مادی، وای ده زانی گالته ی پی
 ده که م، گوتی:

— من بویه پیم گوتی له بهر نه وهی رۆحی بارکته ناسووده بییت،
 نیتر خوت ده زانی.

گوتم: نیستا ناسووده بوونی رۆحی خوم گرینگتره ناسووده یی
 رۆحی باوکم، نهویش ته نیا به وه جیه جی ده بی که په نجا تمه نم پی
 بده ی به قهرز.

دوا قسه ی ههره شه بوو. گوتی: نه گهر له دادگاهو سکا لانا مه ت
 هاته سهر لیم نارپه حه ت نه بییت.

من به لیم پی دا که قه ت لهو باب به ته وه نارپه حه ت نابم.

به خوشییه وه به بی شهر و ماره که مالا وایمان له یه کتر کرد و بریار بوو له ته لاری دادگا یه کتر بینینه وه.

نیواره دره ننگان گه یستمه دووکانی ناغای نه فشاری؛ له ناو کتیب فروشییه که دا له سهر کورسییه که ی دانیشتبوو، پاشایه کی بی تاج و تهخت بوو که وه ک پاشای نیو کتیبی "شازاده چکۆله" ته نانهت ره عیه تیش نه بوو و ته نیا مشکه کانی نیو کتیبخانه که ی دادگایی ده کردن و ده یکوشتن. به دیتنی من گه شایه وه؛ چونکا تا نهو کاته دوو شتم که بۆی ره گیرارو، هه ردووکیانی چاپ کردبوو و فروشیان باش بیوو، نهو دوو وه رگتیشاته "کلۆدی به ره لالا" ی ویکتۆرهوگۆ و سیناریۆیه کی دۆن ییسف، به که مین چالاکی من بوون له وه رگیراندا.

گوتی: وه رگیرانی نویت هه یه؟ گوت: تا کاری نویم نییه، به لام به هیوام خۆم داستانیکی بنووسم. زۆر خوش نال بوو و گوتی: تا مانگیکی تر ته واو ده بی؟ گوتم: تا پانزه روژی دیکه ده یهینمه خزمهت. باره که لایه کی لی کردم و گوتی:

- نه گهر وایه فریای ژماره ی داهاتوو مان ده که وی. به به گهر چ باسه؟ گوتی: خه بهرت نییه؟ ماوه ی دوو مانگه، هه به رانی داستانیکی شه ست لاپه ره یی چاپ ده که ی، جا چ وه رگیران بی یان نووسین. چیرۆکه که ی تو ژماره ی داهاتوو مان دابین ده کات.

گوتم: بۆ نهو داستانه چه ندهم نه ده نی؟ گوتی: چل تمه ن، که پانزه پوژ دوا ی بلاو بوونه وه ی نه تده نی. گوتم: نهو داستانه ی ده مه وی بینووسم ناوی زارا یان (نه وینی شوان) ه، گیرانه وه ی پروو داو یکی

راسته‌قینه و سه‌رنج‌پاکیشه که له کوردستانی ئیمه پرووی داوه و له راستیدا په‌نجا تمه‌ن دینى. پىک گه‌یشتین به‌و مهرجه‌ی فریای ژماره‌ی داهاتوو بکه‌وئ.

پاشان باسی خۆم بۆ کرد که له چ بارودۆخیکدام و پىم گوت که زۆر پىویستم به‌و پاره‌یه و داوام لى کرد که پىشتر نه‌و پوولم پى بدات. ئه‌وه‌ی بتوانم شت‌ومه‌ک و که‌ره‌سته‌ی پىویست بکرم بۆ زانکۆی نه‌فسه‌رى. پاره‌م وه‌رگرت و بریارم واژۆ کرد و وه‌ده‌ر که‌وتم. له خۆم دا خاریک بوو هه‌له‌فم.

به‌یاسی (پى‌پى) هه‌ینی هاوڕێی گیانی گیانیم ته‌قى غه‌فوورى (پۆلى شاری) له‌گه‌لم هات و چووین بۆ بازار. هه‌موو نه‌و شتانه‌ی پىویست بریارمان و پىنج شه‌ش تمه‌نیکیشى مایه‌وه که بریارمان دا پىکه‌وه خه‌رجى بکین.

نیواره‌ی پۆزى هه‌ینی که به‌ سستی به‌وه گه‌رامه‌وه بۆ زانکۆی نه‌فسه‌رى، هه‌ستم به‌ سه‌ربلیندى ده‌کرد، چى‌کا یارمه‌تیم له‌ مام وه‌رنه‌گرتبوو به‌لکوه به‌ یارمه‌تى زارا توانیبوو، پى‌داو یستیه‌کانم دا‌بین بکه‌م. بریاره‌که‌شم برده‌ سه‌ر و به‌ بوونى نه‌و هه‌هه‌یه‌رسه‌رقال و کار و فرمانه‌ی زانکۆی نه‌فسه‌رى توانیم له‌ پانزه‌ پۆزه‌که‌دا زارا بگه‌یه‌نمه ده‌ست نا‌غای نه‌فشارى و کتێبه‌که له‌ سه‌ره‌تای سالى ۱۳۱۹دا چاپ بوو.

پاش په‌نجا سال به‌پۆه‌به‌رى به‌پۆزى چاپه‌مه‌نى "پى‌وايه‌ت" په‌یوه‌ندى له‌گه‌ل گرتم و ویستى نه‌و چیرۆکه‌ راسته‌قینه چاپ بکاته‌وه، من داوام

ی کرد نیزم پی بدات پیش نه وهی چاپی بکاته وه جارێک پیندا
 یمه وه و هه له چنی بکه م. نه م کاره زۆر پئویست بوو چونکا کتیه که
 هه له ی چاپی زۆری تیدا بوو، ده بوو راست بکریته وه، شتوازی
 نووسینی ئیستاشم له گه ل په نجا سال له وه پیش زۆر جیاواز بوو و
 هه ندی شروقه و جوانکاریشم تیدا کرد. نه م کاره ی من هه فته یه کی
 خایاند. ئیستاش به هه ول و هیممه تی چاپه مه نی ریوایه ت که
 کاره که ی درێژه ی ره وتی په نجا سال له مه پیشی چاپه مه نی
 نه فشارییه، چیرجی. استه قینه و سه رنجراکێشی زارا یان (نه وینی
 شوان) له پاش په نجا سال نو جارێکی تر چاپ ده بیته وه و ده گاته
 ده ستی نه و ده گمه ن ده سانه ی نه وکات خویندوو یانه ته وه و به ره ی
 نویش که تا ئیستا گیریا نه که مو به به یخویننه وه. هیوادارم جینی
 په زامه ندی هه موو لایه ک بیت نه پرا یین به یه ی که نه گه ر حوکمات
 که وته ده س نه وین، نه قل به تاله!...

مه مه د قازی